

λεμο, όπως οι Μαριπό και Τιεμπό· δηλαδή στο Ίπικλο ή στα Έπιτελεία. Θέση ξεχωριστή και μ' όσα κι αν λένε προνομίους. Και κοντά σταλλά θα στολίσουν το στρατό αυτό και με την αδιήγητη λυπημένη θύμηση της νιότης του. Ένψ θα γράφουν, κάποια μυστικά φωνή θα τους υπαγορεύει· «ήταν ή ώραία εποχή.» Άσυνειδήτα και με καλή πίστη θα στολίζουν. Κι' ό μαθητής θα φωνάξει διαβάζοντάς τους. «Τί ώραία εποχή! Πώς ήθελα να ζούσα τότε!» Η φαντασία του θα όνειρευτεί να την ξαναρχίση.

Πόσοι πριν το 1914 δέν ύπόφεραν πού δέν είχα-νε ζήσει στην εποχή της αυτοκρατορίας! Πού δέν είχα-νε λάβει μέρος στα θαυμάσια έκείνα τριγυρίσματα στις διάφορες χώρες!

Τί κακό έκάμανε στην ανθρωπότητα οι καυχησιές των άπόστρατων συνταξιούχων της αυτοκρατορίας! Τί κακό μπορούν να κάμουν οι καυχησιές των όσων θα ζήσουν ύστερ' από τον πόλεμο τούτο!

Η ανθρωπότητα είχε θύμα των λόγων, θύμα των παιδιαδικών όνειρων, πού τα λόγια τα διαιωνίζουν.

Άπό παράξενο ψυχολογικό φαινόμενο, ό πόλεμος, αυτός ό λασπόδικος βάλτος θαμμένος μ' ανθρωπίνο αίμα, όπου σαπίζουν κουφάρια, ό πόλεμος έδωρήθη-κε σ' αν ή πιο όμορφη περιπέτεια, ή πιο παθητικά, πού μπορεί να φανταστή κανείς, σ' αν προαπόλαυση του παράδεισου!

— Κάνουμε ένα θλιβερό πόλεμο, μου λέγε κάποιος ύλαρχος.

— Τί! πιστεύετε, ύλαρχέ μου, ότι ήταν ποτέ ό πόλεμος χαρούμενος;

Και τό χειρότερο είχε, ότι ή άπλοϊκότητα αυτή των ιδεών της ειρηνικής εποχής ζή και μέσα στη φρασεολογία των πιο έπίσημων ανακοινωθέντων. Διαβάξει κανείς σ' αυτά, ότι τα στρατεύματά μας «ώρμησαν στην έφοδο,» ότι «με ακράτητη όρμη έκυριεψαν τις έχθρικές θέσεις κλπ.»

Η οι λέξεις δέν έχουν πιά τη σημασία τους ή ύπάρχουν έδώ παράξενες αντίφασες. Δέν όρμουνε στην έφοδο· προχωρούν προς τις έχθρικές θέσεις λίγο ή πολύ άργά, σύμφωνα με την κατάσταση του έδάφους. βαδίζουν με βήμα ύποβάτη, μ' όλη την ύπόστασή τους σφιγμένη από την άγωνία. Πηγαίνετε στην έφοδο επειδή ή μυστική κι άνίκητη δύναμη του καθήκοντος, της στρατιωτικής τιμής σας λείει να πάτε πυροβολάτε ή ρίχνετε τις χειροβομβίδες από αντανάκλαση!

Ο πόλεμος είχε ματοστάλαχτη φρίκη, πού όλες οι χάρες της μπορούνε να συνοψιστούν σε τρία λόγια· τό σκ... τό ψοφίμι, τις ψείρες. Η ματοστάλαχτη αυτή φρίκη έγινε άνίκητη φρίκη άνώφελη, άνίκανη άποδώ και πέρα να πιτύχη τους σκοπούς της. Είχε μια διομηχανία, πού έπέρασεν ή εποχή της· μια διομηχανία, πού δέ μπορεί πιά να θρέψη τό έθνος της.

Έξ αίτίας της τελειοποίησής τους ή στρατιωτική έπιστήμη και τέχνη έγιναν αδύνατες. Η μιτραγιέζα και τ' άγκαθωτά συρματοπλέγματα τις έσοτώσαν. Άς μη μ'ς ξεγελούν οι σημερινές έπιτυχίες. Δυό νεώτεροι στρατοί, πού δέν είχε κουρασμένοι και πού κρατούν μέτωπα συκρατητά κι' αδύνατο να τα ξεπεράσουν, δέν μπορούν να κάμουν τίποτες ό ένας έναντίο του άλλου. Είχε καρφωμένοι στη στασιμότητα. Η λαμπρή έφοδο, πού την παρίσταναν τα ξαναμμένα μυαλά, μεταμορφώθηκε σε μ' αν άξιοθρήνητη άκινή-σία μες στη λάσπη, στη μέση των κουφαριών. Έπει-

δή τό μόνο πού μπορούνε να κάμουν δυό νεώτεροι στρατοί, τοποθετημένοι όπως είπαμε, είχε να σκεπάσουν με νεκρούς τό έδαφος των αδυνάτων κυματιμών τους.

Τρομερός κι άνώφελος ό πόλεμος είχε ακόμη και τερατώδικος στην άρχή του. Η βάρβαρη δύναμη είχε ένας τρόπος για την καιάκτηση των άγαθών του άλλου άξιος της εποχής των σπηλιών, όπου ό πόλεμος τούτος μ'ς έκανε να ξαναγυρίσουμε κάποια στιγμή.

Η πρώτη προσπάθεια της Κοινωνίας των Έθνών πρέπει να είχε ή βεβαίωση με έργα, ότι δέν άναγνωρίζει τό δικαίο του πολέμου. Τό δικαίωμα να μ' αινοίμε στού γείτονά μας για να τότε σφάζουμε και να τότε γυμνώσουμε είχε δικαίωμα άγριων. Μη ανθρωπότητα άξια του όνόματος αυτού δέ μπορεί να τό παραδεχτεί.

Μά τότε τί θα γίνουν οι άριστοκρατίες αυτές οι λίγο ή πολύ ιστορικές, οι τόσο άγαπημένες στους γραφιάδες μας της μόδας, οι άριστοκρατίες αυτές πού τό κληρονομικό έπάγγελμά τους ήταν πάντα, καθώς λένε, τό ευγενικό έπάγγελμα των όπλων;

Έ! Θα διαλέξουν ένα άλλο, ένα έπάγγελμα τίμου ανθρώπου ή θα εξαφανιστούν.

Τα κακά ζώα πρέπει να κυνηγούνται, να διώχνονται από την ανθρωπότητα, καθώς οι λύκοι της Άγγλίας.

Και για να πιτύχη όλότελα τό ύγιεινό αυτό έργο θα παλέψουμε ίσαμε τό τέλος έμεις, πού είχαμε την τραγική μοίρα να είμαστε έχτροι του πολέμου κι όμως να πολεμήσουμε πολύ καιρό, σκληρά, άγρια, για να αφανίση ό πόλεμος όριστικά τα ήθη της ανθρωπότητας.

CAPITAINE DELVERT

Ο ΦΙΛΗΜΟΝΑΣ ΚΑΙ Η ΒΑΥΚΙΔΑ

Α. Καρκαβίτσας και Έπ. Γ. Παπαμιχαήλ «Αγανωστικό Γ' Δημοτικού». Και τό άναγνωστικό αυτό δέν είναι «Αγανωστικό του Κράτους», είναι όμως «Έγκριμένο από το Κράτος», τό συσταίνουμε θερμά, όχι μόνο στους δασκάλους γ' τό τό μάσουν στη σχολιά, μα σε όλους ανεξαιρέτα τους Έλληνες, για να τό μ' αι-σουν στα σπίτια τους. Είναι λογοτεχνικό βιβλίο πρώτης γραμμής, μα και παιδαγωγικό όσο παίρνει. Οι άρχαιοι μύθοι, συγχρονισμένοι, ψυχολογικά, και ζωντανέμένοι στη λέξη και στη φράση, θάρρεις πως είναι παραμύθια του Άντερσεν. Και άπόδειξη ό μύθος του Φιλήμονα και της Βαυκίδας πού δημοσιεύουμε. Έτσι, με την ίδια χάρη και με την ίδια ζωνάνια είναι γραμμένες και οι 158 σελίδες του. Ο Καρκαβίτσας άληθινά έδωματούργησε κι ό κ. Παπαμιχαήλ, με την παιδαγωγική του μόρφωση, τον έβοήθησε σημαντικά. Τέχνη κ' Έπιστήμη όδελφικά συνεργάστηκαν για να κομουν τό υπερέτελλο αυτό βιβλίο. Τ

Μια μέρα ό Δίας είπε στο γιό του τόν Έρμη :

«Παιδί μου, βγάλε τό φτερωτό σκούφο και τα φτερωτά σαντάλια σου. Σήμερα θα πάρωμε ανθρωπινή μορφή και θα κατεβούμε στη γή, να ιδούμε πως θα μ'ς δεχτούν οι άνθρωποι.»

Τό είπαν και τό έκαμαν. Κατέβηκαν κοντά σε μια μεγάλη πόλη κι άρχισαν στη σειρά να χτυπούν τις πόρτες. Μά κανείς δέν τους άνοιγε. Οι άνθρωποι είχαν γίνει σκληρόκαρδοι και δέν τους έμελε πού θα περάση τη νύχτα του ό ξένος. Χτύπησαν κάπου χίλιες πόρτες, κι άλλου τους έδιωχναν με βρισιές, κι άλλ-

λού τους άφηναν να χτυπούν όσπου να θαρδεούν.

“Όλο και συννέφριαζε τὸ πρόσωπο τοῦ Δία κι’ ὁ Έρμης ἀκόμη, πού δὲν ἔχανε εὐτολμία τὸ κέφι του, ἀρχισ νὰ θυμῶνῃ.

Πέρασαν ἔτσι ὅλα τὰ σπίτια καὶ δὲν ἔμενε παρὰ μιὰ καλινθούλα, χτισμένη ἀπὸ ξύλα καὶ σκεπασμένη μὲ καλάμιές. Ἐγευρε, λὲς καὶ δὲν ἦξερε ποῦθε νὰ πῆσῃ. Ἐκεῖ μέσα ζοῦσε ἓνα ἀντρώπινο. ὁ γέρο Φιλήμονας κι’ ἡ γιοῦ Βανκίδα, ἡ γυναῖκα του. Ἐῖχαν παραγεράσει ἦταν κατάσπρα τὰ μαλλιά τους καὶ τὸ πρόσωπό τους κατὰζαρωμένο. Παιδιά δὲν εἶχαν ὥστόσο ζοῦσαν εὐτυχισμένοι. Πῶς ἦταν φτωχοὶ δὲν τὸ λογάριζαν καὶ πολὺ.

Ἐκεῖ πού κάθονταν τὰ γεροντάκια, κι’ ἔλεγαν τὰ περασμένα τους, ἀκοῦν τὴν πόρτα νὰ χτυπᾷ. “Όσο νὰ σηκωθοῦν ν’ ἀνοίξουν, ἀνοίγει ἡ πόρτα μονοχὴ τῆς καὶ μπαίνουν μέσα ἓνας γέροντας κι’ ἓνα παλικάρι. Φοροῦσαν παλιόρουχα, μὰ ἦταν ὁμορφοὶ καὶ ψηλοὶ, τόσο πού ἔσκυφαν γιὰ νὰ μπεινε στὸ καλυβάκι.

«Καλῶς ὠρίσατε» εἶπαν μὲ χαρὰ τὰ γεροντάκια «κοπιάστε. Ἀπὸ τὰ σαντάλια σας φαίνεται πῶς κάματε μεγάλο δρόμο.»

Ἀμέσως ὁ Φιλήμονας τοὺς βάζει δυὸ καθίσματα κι’ ἡ γεροντίσά του τὰ στρώνει μὲ χοντρά σκεπάσματα. “Υστερα ἡ Βανκίδα ἔσκυψε στὴ γωνιά καὶ ἄρχισε νὰ σιαλίζει τὴ στάχτη, ὥσπου βοήκῃ μερικές σπίθες. Ρίχνει ἀπάνω φρύγανα κι’ ἀργίζει νὰ φουστᾷ δυνατά. Δάκρυσαν τὰ μάτια τῆς ἀπὸ τὸν καπνὸ καὶ τὴν ἔπιασε βήχας. Σὲ λίγο ἡ φωτιά ἀναψε. Τότε ἡ γιοῦ ἔφερε ξύλα, τὰ ἔριξε στὴ φωτιά. ἔβαλε τὴν πυροστιά καὶ ἀπάνω σ’ αὐτὴν ἓνα τσουκάλι μὲ νερό. Στὸ ἀναμεταξὺ ὁ Φιλήμονας πῆγε στὸν κῆπο κι’ ἔφερε τριφυρὰ λάχανα.

Τὴν ὥρα πού ἡ γεροντίσκα καθάριζε τὰ λάχανα καὶ τὰ ἔριχνε στὸ τσουκάλι, ὁ γέροντας κατέβασε μ’ ἓνα ραβδὶ καπνιστὸ κρέας, πού ἦταν ζεμασμένο στὸ δοκάρι, ἀπάνω ἀπὸ τὴ φωτογωνιά. Ἐκοψε τὸ περισσότερο καὶ τὸ ἔριξε στὰ λάχανα.

Ἐπειτα ἡ Βανκίδα ἔφερε μιὰ ξύλινη λεκάνη, τὴ γέμισε νερὸ καὶ παρακάλεσε τοὺς ξένους νὰ πλυθοῦν, γιὰ νὰ καθαραιοῦν καὶ νὰ ξεκουρασθοῦν.

Οἱ θεοὶ κοίταζαν σιωπηλοὶ τῆς ἐτοιμασίας καὶ τὴν προθυμία πού ἔδειχνε τὸ γεροντικὸ ζευγάρι, γιὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς ξένους του. Ὁ Δίας υἱίσταται, πού ἦταν προστάτης τῆς φιλοξενίας, φαινόταν πολὺ εὐχαριστημένος.

Ἀφοῦ πλύθηκαν οἱ θεοὶ ξαπλώθηκαν στὰ κρεβάτια, πού ἦταν σκεπασμένα μὲ πλῆθὺ ὁμοροφρεντιμένα στολισίδια. Σκληρὰ ἦταν τὰ στρώματα, μὰ ἡ προθυμία καὶ ἡ καλωσύνη τῶν γερόντων τὰ ἔκαναν κοιμητήρια.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἔβραζε τὸ φανί. Ἐσπρωξε ἡ γιοῦ ἔμπροσς στὰ κρεβάτια ἓνα τραπέζι, κι’ ἐπειδὴ τὸ ἓνα του πόδι ἦταν κοντὸ, ἔβαλε ἀπὸ κάτω ἓνα κομμάτι ξύλο.

Πρῶτα τοὺς ἔβαλε διάφορα χορταριὰ, λαχανάκια, κάρδαμο, τυρὶ κι’ αἰγὰ βραστά, μέσα σὲ χουατένιες γαθάδες, καὶ γλυζάτοιο κρασί σὲ κροντήρι ζωογραφισμένο. Τὰ ποτήρια ἦταν κέδρινα καὶ ποικιλοχρῶμα. Ὁ Φιλήμονας ὅλο καὶ τοὺς γενοῦσε καὶ τοὺς ἔλεγε νὰ πιοῦν. Ὑστερα τοὺς ἔβαλαν τὸ κρέας μὲ τὰ λάχανα καὶ στὸ τέλος καρδιά καὶ δαμάσκηνα καὶ γλυκὰ μῆλα.

Ἐξαφνα ὁ Φιλήμονας παρετήρησε πῶς τὸ κρασί δὲ λιγόστευε. Ἐπῆλιν, ἔπιναν καὶ τὸ κροντήρι πάντα

γεράτο ἔμενε. Ὑποψιάστηκε πῶς οἱ ξένοι δὲν ἦταν σαρπητισμένοι ἀνθρώποι καὶ τὸν ἔπιασε φόβος. Ἐξαίρε νόημα στὴ γεροντίσκα του καὶ οἱ δυὸ τοὺς ὀρχισαν νὰ παρακαλοῦν τοὺς θεοὺς νὰ τοὺς σιμαπαθήσουν, πού τόσο ἀπλὰ καὶ φτωχικὰ ἦταν τὰ φαγιά τους. Τί νὰ εἰπῶν; Ἦθελαν, μὰ δὲν εἶχαν τί νὰ τοὺς φιλέψουν περισσότερο.

Ἐξαφνα ὁ Φιλήμονας παρετήρησε πῶς τὸ κρασί χερᾷ. Ναί. Ἐξῶ στὸν κῆπο εἶχαν μιὰ χήνα, μιὰ μονότριβη χήνα, πού τὴν ἔτρεφαν γιὰ καμιά καλὴ μέρα. Τὴ καλύτερη περίστασι ἀπ’ αὐτή; Τὸ λέει κορυφὴ στὴ Βανκίδα σκυρμένη καὶ κείνη. Βγαίνουν ἀμέσως κι’ οἱ δυὸ στὸν κῆπο νὰ τὴν πιάσουν. Μὰ ἡ χήνα δὲν ἔχει τὰ γεράματα τους· τρέχει ἀποδοῦ, πετᾷ ἀποδεῖ, μπαίνει τέλος στὸ καλύβι καὶ χάνεται στὰ πόδια τοῦ Δία, λὲς καὶ τοῦ ἔριξε προστάσια. Ὁ Φιλήμονας ἦταν ἔτοιμος νὰ τὴν πιάσῃ καὶ κεῖ, μὰ τότε σηκώθηκαν οἱ δυὸ ξένοι καὶ ὁ Δίας εἶπε :

«Καλοὶ ἀνθρώποι, μὴν κοιτᾶτε περισσότερο. Ἐμμεστε ἀλήθεια θεοὶ. Κατεβήκαμε στὴ γῆ νὰ ἰδοῦμε ἂν οἱ ἀνθρώποι εἶνε φιλόξενοι. Μὰ καθὼς εἶδαμε, στὸν τόπο σας εἶνε ὅλοι ἀσπλαγχοὶ κι’ ἀφιλόξενοι. δὲ δίνουν οὔτε τ’ ἀγγέλου τους νερό. Μὰς ἔδωξαν ἀπὸ παντοῦ. Γιὰ τοῦτο θὰ τιμωρηθοῦν. Ἐσεῖς πού δὲν τοὺς κοιτᾶτε ἔλατε μαζί μας ὡς ἐκεῖνο τὸ βουνό.»

Τὰ γεροντάκια ἀκολούθησαν χωρὶς νὰ βγάλουν μιὰ λέξη. Ἀκουμπώντας στὰ ραβδιά τους ἀνέβηκαν μὲ κόπο τὸ βουνό. Ὅταν ἔφτασαν στὴν κορυφὴ, οἱ θεοὶ τοὺς πρόσταξαν νὰ κοιτάξουν κάτω. Γυροῦν καὶ βλέπουν τὰ κλάματα. Ἐκεῖ πού ἦταν πόλιν ἡ πόλιν, τώρα μιὰ λίμνη ἀπλωνόταν μεγάλη, καὶ τὰ κτίματά τῆς ἔσταζαν ἀφορσμένα ὀλόγυρα. Τίποτα δὲν εἶχε μείνει παρὰ τὸ καλυβάκι τους.

Καὶ τώρα μορσοτὰ στὰ μάτια τους γινόταν ἄλλο θαῦμα. Τὸ καλυβάκι τοὺς μεγάλωσε σὲ πλάτος καὶ σὲ μήκος καὶ ἦμος, ὥσπου ἔγινε λαμπρὸς ναός. Ἀπάνω στῆς μαρμαρένιες κολόνες του, ἀπλωνόταν χορὴ σκεπὴ, καὶ τὸ πάτωμα καὶ τὰ σκαλοπάτια ἦταν ἀπὸ ἀστροσφτερὸ κατάσπρο μάρμαρο.

Ὁ Δίας τότε γύρισε στὰ γεροντάκια πού ἔτρεμαν ἀπὸ φόβο καὶ τοὺς εἶπε μὲ καλωσύνη.

Τὸ καλυβάκι πού δέχτηκε τοὺς θεοὺς ἔπρεπε νὰ γίνῃ ναός. Ἐσεῖς πέστε μας τώρα τί θέλετε, καὶ θὰ γίνῃ ἀμέσως.

Ὁ Φιλήμονας, ἀφ’ αὐ συνεννοήθηκε μὲ τὴ γυναῖκα του, γυνάτισε καὶ εἶπε.

«Ἄν εἶνε δικιο ἐκεῖνο πού μὰς λέει ἡ καρδιά μας, θέλομε τε μείνωμε στὸ ναὸ, νὰ δουλέψωμε ὥσπου νὰ πεθάνωμε ἡρετῆς πνεύσι. Μὲ ἔπος τῆς τῆς μὲτ’ ἀγαπήνους, θέλομε καὶ μαζί νὰ κλείσωμε τὰ μάτια, γιὰ νὰ μὴ μείνῃ ὁ ἓνας νὰ νιώσῃ τὸν καμὸ τοῦ χωρισμοῦ.»

— «Θὰ γίνῃ ὅπως θέλετε» εἶπαν οἱ θεοὶ κι’ ἔγιναν ἄφαντοι.

Ἔτσι τ’ ἀγαθὰ γεροντάκια ἔζησαν στὸ ναὸ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους.

Καὶ μιὰ μέρα, ἐκεῖ πού ἔλεγαν πάλι τὰ περασμένα τους, βλέπει ἓνας τὸν ἄλλο νὰ χάνεται μέσα στὰ δέντρα. Τὰ σώματά τους ἔγιναν χορμιοὶ, τὰ χεῖρά τους γλαδιὰ καὶ τὰ πρόσωπά τους ἡ ἰσκιερὴ κορυφὴ τῶν δέντρων. Ὁ Φιλήμονας ἔγινε μεγάλη, ψηλὴ βαλανιδιά κι’ ἡ Βανκίδα χαριτωμένη Φλαμουριά. Ἔτσι καὶ στὸ θάνατό τους ἔμειναν ἐνωμένοι, ὥπως ἦταν καὶ στὴ ζωὴ